

บันทึก

เรื่อง หรือข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเล่นแชร์ลูกโซ่ (การเล่นแชร์ลูกโซ่
จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘
หรือกฎหมายอื่น หรือไม่)

กรมตำรวจ ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๖๑๐.๓/๑๓๖๖๓ ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๒๘
ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยปรากฏว่าได้มีการประกอบธุรกิจประเภทหนึ่ง
ซึ่งเรียกกันว่าโครงการหาสมาชิกต่อเนื่องแบบลูกโซ่ (แชร์ลูกโซ่) ซึ่งมีลักษณะวิธีการเล่นโดยสรุป
จากตัวอย่างกรณีของห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ มีดังนี้

๑. นาย ก.ซื้อแบบฟอร์มแผ่นรายชื่อ ๑ ชุด ราคาชุดละ ๑๐๐ บาท จากผู้เล่นคน
ก่อนหรือจากห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ ซึ่งในแบบฟอร์มจะมีรายชื่อผู้เล่นลำดับที่ ๑ รายชื่อผู้เล่น
ลำดับที่ ๒ และลำดับที่ ๓ โดยเว้นช่องลำดับที่ ๔ ไว้ให้นาย ก.กรอกชื่อและที่อยู่ส่งให้ห้างหุ้นส่วน
จำกัด ยู ซี เอ

๒. นาย ก.ซื้อตั๋วแลกเงินไปรษณีย์ ไปรษณีย์ธนาณัติ หรือเช็คของขั้วธนาคาร
ฉบับละ ๑๐๐ บาท รวม ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ส่งจ่ายให้ผู้เล่นลำดับที่ ๑ ฉบับที่ ๒ ส่งจ่ายให้ผู้เล่น
ลำดับที่ ๒ และฉบับที่ ๓ ส่งจ่ายให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ รวมจ่ายเป็นเงิน ๓๐๐ บาท นาย ก.
ต้องถ่ายเอกสารการส่งจ่ายให้ผู้เล่นลำดับที่ ๑ และลำดับที่ ๒ ให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ ด้วย

๓. เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ ตรวจหลักฐานการจ่ายเงินแล้วจะส่งแบบฟอร์ม
ให้นาย ก. ๔ ชุด ซึ่งมีชื่อนาย ก.เป็นผู้เล่นลำดับที่ ๓ นาย ก.จะต้องจำหน่ายแบบฟอร์มทั้ง ๔ ชุด
ให้ผู้เล่นคนอื่นซึ่งนาย ก.จะมีสิทธิได้รับเงินจากการจำหน่าย ๔๐๐ บาท เท่ากับนาย ก.ได้รับทุนคืน

๔. ผู้เล่นซึ่งซื้อแบบฟอร์มจากนาย ก.ทั้ง ๔ คน จะต้องดำเนินการเช่นเดียวกับ
นาย ก.ตาม ๑, ๒ และ ๓ ในแบบฟอร์มที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ ออกให้แก่ผู้เล่นที่ซื้อ
แบบฟอร์มต่อจากผู้เล่นที่ซื้อจากนาย ก.จำนวน ๑๖ คน จะมีชื่อนาย ก. อยู่ในลำดับที่ ๒ ซึ่งทำให้
นาย ก. มีสิทธิได้รับเงินจากผู้เล่น ๑๖ คนนั้น คนละ ๑๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑,๖๐๐ บาท

๕. จากผู้เล่น ๑๖ คน ในสายของนาย ก. จะต้องหาผู้เล่นต่ออีก ๔ คน รวมเป็น
๖๔ คน นาย ก. จึงมีชื่อในลำดับที่ ๑ และมีสิทธิได้รับเงินจากผู้เล่น ๖๔ คนนั้น คนละ ๑๐๐ บาท
รวมเป็นเงิน ๖,๔๐๐ บาท

๖. ถ้าผู้เล่นรายใดเลิกเล่นหรือไม่ส่งเงินครบวงจรมานาย ก.ก็อาจได้รับเงินไม่ถึง
๘,๐๐๐ บาท (๑,๖๐๐ บาท+๖,๔๐๐ บาท) ในขณะที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ซี เอ ได้รับจากผู้เล่นทุก
ราย รายละ ๑๐๐ บาท กล่าวคือ ๑ (นาย ก.) + ๔ + ๑๖ + ๖๔ = ๘๕ คน เป็นเงิน ๘,๕๐๐ บาท

การเล่นของบริษัทอื่นมีลักษณะในทำนองเดียวกันบางรายจัดไว้เป็น ๘ ลำดับ ถ้า
ได้รับครบวงจรอาจได้รับเงินถึงแสนบาท ส่วนบริษัทนั้นได้รับตามจำนวนผู้เล่นซึ่งจะมากกว่าส่วนที่
ผู้เล่นจะได้รับ

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายกรมตำรวจให้พิจารณาเรื่องดังกล่าว และหากจำเป็นต้องแก้ไขกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ ก็ให้รับดำเนินการเสนอขอแก้ไข ในการนี้กรมตำรวจได้ตั้งคณะทำงานขึ้นพิจารณา โดยได้เชิญผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (นางสาวงามตา บุขปนวิช) มาร่วมพิจารณาด้วย ผลการประชุมมีความเห็นแตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่าการเล่นดังกล่าวไม่เป็นความผิดตามกฎหมายฉบับใดมิใช่เป็นการเล่นการพนันเอาทรัพย์สินกัน และไม่เป็นการเสี่ยงโชค เพราะฉะนั้นหากออกกฎกระทรวงฯ กำหนดให้แชร์ลูกโซ่เป็นการเล่นการพนันก็จะมีผลแต่อย่างใด

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการเล่นดังกล่าวอาจถือได้ว่าเป็นการพนัน เพราะเป็นการเสี่ยงโชคหรือใช้ฝีมือในการชักจูงผู้อื่นให้เข้าร่วมเสี่ยงโชคในการเล่นเกมส์ดังกล่าว นอกจากนี้ถ้อยคำในมาตรา ๔^๑ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ ได้บัญญัติไว้เพียง “การเล่น” เท่านั้น ไม่ได้ระบุ “การเล่นการพนัน” และแม้แต่การเล่นในบัญชี ก.ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ บางข้อกำหนดว่า การเล่นโดยเอาสัตว์มาทรมานหรือนำมากัดกันก็ยิ่งถือว่าเป็นความผิด ดังนั้น การเล่นแชร์ลูกโซ่จึงน่าจะมีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ ได้

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงสภาพการเล่นซึ่งมีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชคอันร้ายแรงและมีผลกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจของชาติ ในชั้นกรมตำรวจจึงเห็นควรดำเนินการร่างกฎกระทรวงฯ ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ กำหนดเพิ่มเติมการเล่นแชร์ลูกโซ่เป็นหมายเลข ๒๙ ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.๒๔๗๘ เสนอตามขั้นตอนต่อไป โดยเมื่อถึงขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาก็อาจเสนอขอให้พิจารณาด้วยว่า หากมิใช่เป็นการพนันหรือไม่สามารถออกกฎกระทรวงฯ เพิ่มเติมได้แล้ว จะแก้ไขกฎหมายใดและอย่างไร

ในการประชุมกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๒๕/๒๕๒๘ เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๒๘ ได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้แล้ว ที่ประชุมเห็นว่าโดยที่เรื่องนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายยังไม่สามารถหาข้อยุติที่แน่นอน เพื่อความรอบคอบในการเสนอร่างกฎกระทรวงฯ จึงมอบให้กรมตำรวจเสนอเหตุผลความจำเป็นของร่างกฎกระทรวงฯ ฉบับดังกล่าว พร้อมทั้งลักษณะและวิธีการ

^๑ มาตรา ๔ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มี หรือเข้าเล่น หรือเข้าพนันในการเล่นอันระบุไว้ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือการเล่นซึ่งมีลักษณะคล้ายกันหรือการเล่นอันร้ายแรงอื่นใด ซึ่งรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ได้ออกกฎกระทรวงระบุเพิ่มเติมห้ามไว้ แต่เมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ณ สถานที่ใดสมควรจะอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไขใด ๆ ให้มีการเล่นชนิดใด ก็อนุญาตได้โดยออกพระราชกฤษฎีกา

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ มาตรา ๑๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ตั้งเจ้าพนักงานดำเนินการตามพระราชบัญญัติ กำหนดเงินค่าธรรมเนียม กำหนดเงื่อนไขในการเล่นพนันและวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

เล่นเพื่อให้ที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยชี้ขาดเสียก่อน ถ้าหากคณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นเป็นที่ยุติว่าเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน จึงจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ฉะนั้น กรมตำรวจจึงขอหารือดังนี้

๑. การเล่นแชร์ลูกโซ่จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ หรือกฎหมายอื่นได้หรือไม่ประการใด

๒. หากถือว่าเป็นการเล่นการพนันตามข้อ ๑ กรมตำรวจจะขอแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฯ โดยกำหนดให้การเล่นแชร์ลูกโซ่เป็นการเล่นการพนันหมายเลข ๒๙ ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ได้หรือไม่ประการใด

๓. หากไม่ถือว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่เป็นการเล่นการพนัน และไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฯ เพื่อให้ครอบคลุมการเล่นดังกล่าวได้แล้วกรมตำรวจขอหารือว่าจะสมควรแก้ไขปัญหานี้โดยใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างไรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชาติ ในการแก้ไขควรดำเนินการแก้ไขกฎหมายใดและในลักษณะอย่างไรใด จึงจะสามารถครอบคลุมมิให้การเล่นแชร์ลูกโซ่แพร่หลายต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) ได้พิจารณาข้อหารือดังกล่าว ประกอบกับฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจ) แล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. ปัญหาที่ว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ หรือกฎหมายอื่นหรือไม่ประการใดนั้น เห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ไม่ได้กำหนดนิยามคำว่า “การพนัน” ไว้ ดังนั้น การเล่นอย่างใดจะเป็นการพนันหรือไม่นั้น จึงอาจพิจารณาได้จากความหมายทั่วไป พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายของคำว่า “การพนัน” ไว้ว่า เล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นด้วยการเสี่ยงโชคหรือฝีมือ และนอกจากนี้ก็เคยมีคำพิพากษากฎีกาวินิจฉัยว่า ลักษณะของการพนันจะต้องมีการแพ้ชนะด้วยวิธีเสี่ยงโชค^๓ แต่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเล่นแชร์ลูกโซ่จากกรณีตัวอย่างของห้างหุ้นส่วนจำกัด

^๓ คำพิพากษากฎีกาที่ ๔๕๓-๔๖๐/๒๕๐๑ โจทก์ทั้ง ๘ สำนวนฟ้องต้องกันว่าโจทก์จำเลยกับคนอื่นเข้าหุ้นลงเงินเล่นแชร์เปียหอยกัน ต่างเรียกร้องจำนวนเงินที่ค้างเป็นรายสำนวน จำเลยปฏิเสธฟ้อง ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยใช้เงินแก่โจทก์ทุกสำนวน จำเลยฎีกา

“ศาลฎีกาประชุมปรึกษา ทางพิจารณาโจทก์ทั้ง ๘ สำนวนอ้างตัวเองและต่างอ้างซึ่งกันและกันเป็นพยานว่า จำเลยที่ ๑ เป็นมารดาจำเลยที่ ๒ อยู่บ้านเดียวกัน จำเลยที่ ๑ เป็นภริยาของนายอำเภอบางคน ที่เก่า มีที่ดินบ้านเรือนเป็นหลักฐาน โจทก์กับจำเลยทั้งสองได้เล่นแชร์เปียหอยกันมาหลายปีแล้ว โดยจำเลยทั้งสองเป็นนายวง เรียกเก็บเงินจากผู้เข้าเล่นที่ถือแชร์หรือหุ้น ๆ ละ ๑๐๐ บาทบ้าง ๒๐๐ บาทบ้าง และเล่นกันเป็นวง ๆ มากบ้างน้อยบ้าง แล้วจำเลยรวบรวมเงินให้แก่ผู้ถือหุ้นที่ประมุข (คือให้ดอกเบี้ยสูง) ได้ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดไม่ส่งค่าหุ้น จำเลยต้องใช้แทน เท่ากับเป็นผู้ค้ำประกัน จำเลยทั้ง ๒ ได้รับประโยชน์ในการนี้โดยได้รับเงินจากผู้ถือหุ้นที่ลงในงวดแรกไปใช้ก่อนโดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยเนื่องจากโจทก์และจำเลยเป็นคนที่รู้จักและเชื่อถือกัน การ

ยู ซี เอ นั้น ได้ความว่า ผลประโยชน์หรือเงินที่ผู้เล่นจะได้รับ จะได้มาจากผู้เล่นคนต่อ ๆ ไปส่งตัวแลกเงินหรือเช็คของชวัญธนาคารมาให้ผู้เล่นในลำดับต้น ซึ่งเงินที่จะได้รับนี้ก็จะเป็นไปตามวงจรหรือลำดับของการเล่นที่มีกำหนดกันไว้แน่นอน การที่ผู้เล่นในลำดับต้นจะไม่ได้รับเงินหรือได้รับเงินไม่ครบตามที่คาดหมายซึ่งเป็นเพราะผู้เล่นในลำดับหลังขายแบบฟอร์มต่อไปไม่ได้หรือเลิกเล่นหรือไม่ส่งเงินให้ผู้เล่นในลำดับต้นนั้น เหตุเหล่านี้มิใช่เกิดจาก “การเสี่ยงโชค” หรือ “ใช้ฝีมือ” หรือการแพ้ชนะของผู้เล่นแต่อย่างใด ฉะนั้น การเล่นแชร์ลูกโซ่จึงไม่เป็นการเล่นการพนัน และไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ส่วนที่ว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่จะเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นหรือไม่ประการใดนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) พิจารณาจากกฎหมายดังต่อไปนี้

(๑) ประมวลกฎหมายอาญา (ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑ “ประกอบกับมาตรา ๓๔๓”)

ความผิดฐานฉ้อโกงมีองค์ประกอบความผิดส่วนหนึ่ง คือ “หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง” หรืออีกนัยหนึ่งคือการทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อผิดจากความจริงซึ่งไม่ตรงกับความเป็นจริงในขณะแสดงข้อความนั้น การเล่นแชร์ลูกโซ่นั้นเป็นการเล่นที่กำหนดว่าผู้เล่นจะได้รับเงินตามจำนวนที่กำหนด (ถ้าผู้เล่นทุกคนปฏิบัติตามวงจร) เงื่อนไขที่จะทำให้ผู้เล่นแต่ละคนได้รับเงินครบหรือไม่นี้เป็นเหตุการณ์ในอนาคต

เล่นนี้จึงไม่ได้ทำหลักฐานอะไรต่อกัน ในตอนแรก ๆ พวกโจทก์นี้เล่นแชร์เปียหอยกับจำเลยเพียงคนละ ๑ หุ่น เมื่อครบกำหนดหรือเมื่อครบรอบ โจทก์ก็ได้รับเงินจากจำเลยโดยครบถ้วน ครั้น พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๔๙๕ และต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๖ โจทก์เหล่านี้ได้เล่นแชร์เปียหอยกับจำเลยมากขึ้นและมากวงขึ้นทั้งนี้ คงเห็นว่าได้รับประโยชน์ดี โจทก์ได้มอบเงินเป็นค่าหุ้นให้จำเลยเป็นรายเดือนตลอดมา โดยโจทก์ไม่ได้ประมูลเอาเงินมาเลย จนถึงราวเดือน ๗ พ.ศ. ๒๔๙๖ ยังไม่ทันครบรอบ จำเลยก็บอกโจทก์ว่า หอยล้มเสียแล้วเพราะถูกคนทางบางน้อยโกง โจทก์เหล่านี้จึงได้คิดเงินกับจำเลยที่จะต้องใช้คืนให้โจทก์ ซึ่งจำเลยก็รับรองจำนวนเงินถูกต้องและรับว่าจะใช้ให้ต่อมาได้ผ่อนชำระให้บ้าง ยังคงค้างชำระอยู่ตามจำนวนเงินดังฟ้อง ต่อมาจำเลยไม่ใช้ให้ ได้มีการร้องไปทางอำเภอแต่ก็ไม่ได้ผล ในที่สุดนางชวัญผู้เล่นแชร์เปียหอยกับจำเลยผู้หนึ่งได้ฟ้องต่อศาลตามคดีแดงที่ ๔๑/๒๔๙๙ ของศาลจังหวัด ต่อมาโจทก์เหล่านี้จึงฟ้อง”

“พิจารณาแล้วจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับข้อโต้แย้งก่อน ข้อที่จำเลยคัดค้านว่าการเล่นแชร์เปียหอยจัดเข้าอยู่ในลักษณะการพนันชั้นต่อตามกฎหมายไม่ก่อให้เกิดหนี้สินนั้นเห็นว่า ตามวิธีของการเล่นแชร์เปียหอยตามที่กล่าวในฟ้องและที่นำสืบมา ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของการพนันชั้นต่อ เพราะไม่มีการแพ้ชนะด้วยวิธีเสี่ยงโชคอย่างใดเลย”

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อเท็จจริงแล้วพิพากษายืน

“มาตรา ๓๔๑ ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“มาตรา ๓๔๓ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๔๑ ได้กระทำการด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จึงเห็นว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่ตามตัวอย่างที่หือมาไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง

แต่อย่างไรก็ดี มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ด้วยว่า ถ้าเป็นคำมั่นสัญญาหรือคำกล่าวถึงเหตุการณ์ในอนาคตซึ่งไม่ความจริง คือ รู้แน่แล้วว่า เหตุการณ์จะไม่เป็นเช่นนั้น ก็ถือเป็นการแสดงข้อความเท็จ ซึ่งอาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้^๖ ฉะนั้น ถ้าการเชิญชวนให้เล่นแชร์ลูกโซ่รายใดมีลักษณะของการให้คำมั่นสัญญาที่เป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน หรือรู้แน่แล้วว่าไม่เป็นจริงอย่างแน่ชัด การเล่นแชร์ลูกโซ่รายนั้นก็อาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกงได้ ทั้งนี้แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

(๒) พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๖๗

ในมาตรา ๓ แห่งพระราชกำหนดฉบับนี้กำหนดนิยาม “กู้ยืมเงิน” หมายความว่า “รับเงิน ไม่ว่าในลักษณะของการรับฝาก การกู้ การยืม การรับเข้าร่วมลงทุน หรือในลักษณะอื่นใด โดยผู้กู้ยืมเงินจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนหรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการรับเพื่อตนเองหรือรับในฐานะตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้กู้ยืมเงินหรือของผู้ให้กู้ยืมเงินหรือในฐานะอื่นใด และไม่ว่าการรับหรือจ่ายต้นเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทนนั้นจะกระทำอำพรางด้วยวิธีการอย่างใด ๆ” และการกระทำผิดจะต้องประกอบกับมาตรา ๔^๗ ด้วย

^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๐๑-๑๒๐๓/๒๕๔๘ อ. ใช้อุบายแสดงต่อประชาชนว่าทำการค้าใหญ่โต ให้นำเงินมาฝากเป็นหุ้นส่วน จะจ่ายเงินปันผลร้อยละ ๕๐ ต่อเดือน ทั้งที่ อ. รู้อยู่ว่าไม่สามารถจ่ายได้เช่นนั้น เป็นฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๖-๓๕๗/๒๕๐๓ จำเลยวางแผนหลอกลวงเพื่อฉ้อโกงประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยพิมพ์ใบปลิวโฆษณาข้อความอันเป็นเท็จให้ประชาชนหลงเชื่อเพื่อมาสมัครรับการอบรมอาชีพโดยต้องส่งมอบเงินแก่จำเลยทุกคนด้วย เมื่อมีผู้หลงเชื่อมาสมัคร จำเลยก็ทำได้ทำการอบรมเป็นกิจจะลักษณะอย่างใดไม่ จนเป็นที่เห็นว่าผู้สมัครเหล่านี้จะไม่ได้นำทำตามที่ได้จำเลยโฆษณาไว้ให้หลงเชื่อ ครั้นขอเงินคืนจำเลยก็ไม่มีเงินจะคืนให้ การกระทำเช่นนี้ปรับได้ว่า จำเลยหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ โดยเจตนาทุจริตและโดยการหลอกลวงนั้น จำเลยได้เงินไปจากผู้ที่หลงเชื่อมาสมัครหางานกับสำนักงานของจำเลย ผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๗-๕๘๘/๒๕๑๑ จำเลยหลอกลวงโดยชักชวนคนให้เสียค่าสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรมที่อุตสาหกรรม ซึ่งจะขออนุญาตตั้งขึ้นในภายหลังเพื่อจัดสรรที่ดินให้ เป็นเหตุให้เขาหลงเชื่อและมอบเงินค่าสมัครให้ ความจริงที่ดินที่อ้างว่าจะจัดสรรเป็นป่าสงวนและมีได้มีการขออนุญาตตั้งกลุ่มย่อมเป็นความผิดฐานฉ้อโกงแล้ว ที่จะอ้างว่าเป็นเหตุการณ์ในอนาคตนั้น ผลบรรดาที่ผู้เสียหายจะได้รับต่างหากที่ยังคงต้องรออยู่ แต่การกระทำของจำเลยได้มีขึ้นแล้วจากโครงการที่จำเลยได้ทำขึ้นโฆษณาต่อประชาชนซึ่งเป็นการเท็จอันเป็นข้อแสดงถึงเรื่องราวที่อ้างว่าได้มีและกระทำขึ้นแล้ว ซึ่งเชื่อมโยงกับที่จำเลยอ้างว่าจะดำเนินการต่อไป

^๗ มาตรา ๔ ผู้ใดโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สามสิบคนขึ้นไปว่าในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะ

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวิธีการการเล่นแชร์ลูกโซ่นั้น ไม่มีการกู้ยืมเงินหรือรับเงินโดยตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ ซึ่งไม่ตรงกับนิยาม “กู้ยืมเงิน” และไม่เข้าข่ายมาตรา ๕^๔ แห่งพระราชกำหนด ฉะนั้น จึงเห็นว่าไม่เป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๖๓

(๓) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.๒๕๖๒

ในมาตรา ๔ ได้กำหนดนิยาม “ธุรกิจเงินทุน” “ธุรกิจหลักทรัพย์” และ “ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์” ไว้ดังนี้

“ธุรกิจเงินทุน” หมายความว่า ธุรกิจการจัดหาซึ่งเงินทุนและใช้เงินนั้นในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจำแนกประเภทได้ ดังต่อไปนี้

- (๑) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์
- (๒) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- (๓) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค
- (๔) กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ
- (๕) กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ธุรกิจหลักทรัพย์” หมายความว่า ธุรกิจหลักทรัพย์ประเภทดังต่อไปนี้

- (๑) กิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
- (๒) กิจการค้าหลักทรัพย์
- (๓) กิจการที่ปรึกษาการลงทุน
- (๔) กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
- (๕) กิจการจัดการลงทุน
- (๖) กิจการอื่นเกี่ยวกับหลักทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์” หมายความว่า ธุรกิจประเภทเครดิตฟองซิเอร์ดังต่อไปนี้

- (๑) กิจการเครดิตฟองซิเอร์
- (๒) กิจการรับซื้อฝาก
- (๓) กิจการอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อพิจารณาจากนิยามดังกล่าวนี้แล้ว เห็นว่า การเล่นแชร์ลูกโซ่ไม่มีการจัดหาเงินทุนและใช้เงินทุนนั้นไปประกอบกิจการตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.๒๕๖๒ จึงเห็นว่า ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายนี้

(๔) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๑๕

นำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงินไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๗)

(ควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค)

ในประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ได้กำหนดกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคไว้ดังนี้

“ข้อ ๓ กิจการดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค

- (๑) การรถไฟ
- (๒) การรถราง
- (๓) การชุดคลอง
- (๔) การเดินอากาศ
- (๕) การประปา
- (๖) การชลประทาน
- (๗) การไฟฟ้า
- (๘) การผลิตเพื่อจำหน่ายหรือจำหน่ายก๊าซโดยระบบเส้นท่อไปยังอาคารต่าง ๆ
- (๙) บรรดากิจการอื่นอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือความผาสุก

ของประชาชนตามที่ระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกา

การตราพระราชกฤษฎีกาตาม (๙) ให้กำหนดกระทรวงผู้มิอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการนั้นด้วย”

จะเห็นว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่นั้นไม่ใช่กิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคและไม่เข้าลักษณะที่จะออกพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกของประชาชนตาม (๙) ได้

(๕) ร่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ.”

ในร่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ได้กำหนดนิยาม “การเล่นแชร์” ไว้ว่า “การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงกันเป็นสมาชิกวงแชร์โดยแต่ละคนส่งเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดรวมเข้าเป็นทุนกองกลางเป็นงวด ๆ เพื่อให้สมาชิกวงแชร์หมุนเวียนกันรับทุนกองกลางแต่ละงวดนั้นไปโดยการประมูลหรือโดยวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการรวมทุนในลักษณะอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วย”

เมื่อพิจารณานิยาม “การเล่นแชร์” แล้ว จะเห็นได้ว่า “การเล่นแชร์” ตามนิยามดังกล่าว จะต้องต้องมีสมาชิกผู้เล่นจำนวนแน่นอนซึ่งนำเงินหรือทรัพย์สินมารวมเป็นทุนกองกลางแล้วหมุนเวียนกันรับประโยชน์จากกองทุนนั้น แต่การเล่นแชร์ลูกโซ่นั้นจะไม่มีสมาชิกที่แน่นอนและก็ไม่มีการรวมทุนกันเป็นทุนกองกลางแต่อย่างใด ฉะนั้น จึงไม่เป็นการเล่นแชร์ตามร่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ.

อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเคยให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ตามหนังสือด่วนมาก ที่ นร ๐๕๐๓/๑๑๒๗ ลงวันที่ ๒๐

“ขณะนี้ร่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. เป็นเรื่องค้างในวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

มิถุนายน ๒๕๒๘ ในปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเล่นแชร์ลูกโซ่ว่า การกระทำในเรื่องแชร์ลูกโซ่นี้ ไม่ผิดตามประมวลกฎหมายอาญาพระราชกำหนดการกักเงินที่ เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ.๒๕๒๗ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ.๒๕๒๒ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๑๕ (ควบคุมกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค) และร่างพระราชบัญญัติการ เล่นแชร์ พ.ศ. และการออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพนันฯ เพื่อ ระบุการเล่นแชร์ลูกโซ่เพิ่มเติมในบัญชี ก. หรือบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติดังกล่าว ก็น่าจะ ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการพนัน เพราะการเล่นแชร์ลูกโซ่ไม่เข้าลักษณะของการ พนันซึ่งจะต้องมีการเสี่ยงโชคหรือการใช้ฝีมือ (เพื่อเอาชนะผู้เล่นด้วยกัน) และการแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ฯ โดยกำหนดกิจการการเล่นแชร์ลูกโซ่เพิ่มขึ้นไว้เพื่อให้ รัฐมนตรีประกาศกำหนดกิจการดังกล่าวให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ก็น่าจะตรงตาม วัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้มีการเล่นแชร์ลูกโซ่เพราะการประกอบกิจการตามที่กำหนดในข้อ ๕ นั้น อาจขออนุญาตได้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๓) เห็นด้วยกับ ความเห็นดังกล่าวนี้ และได้แนบสำเนาหนังสือดังกล่าวมาพร้อมกับบันทึกนี้ด้วยแล้ว

๒. เมื่อมีความเห็นว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่ไม่เป็นการเล่นการพนันตาม พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และไม่เป็นความผิดตามกฎหมายอื่นแล้วข้อหาหรือ ประการที่สองของกรมตำรวจที่ว่า กรมตำรวจจะขอแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฯ โดยกำหนดให้การ เล่นแชร์ลูกโซ่เป็นการเล่นการพนันหมายเลข ๒๙ ในบัญชี ก. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ได้หรือไม่ นั้น จึงเห็นว่าไม่อาจทำได้

๓. ปัญหาที่ว่าหากไม่ถือว่าการเล่นแชร์ลูกโซ่เป็นการเล่นการพนันแล้ว และไม่ สามารถแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฯ เพื่อให้ครอบคลุมการเล่นได้ จะสมควรแก้ไขปัญหานี้โดยใช้ มาตรการทางกฎหมายอย่างไรต่อไปนั้น เห็นว่า หากการเล่นแชร์ลูกโซ่เป็นภัยต่อความมั่นคงและ เศรษฐกิจของชาติและมีการเล่นกันแพร่หลายอันจำเป็นต้องมีกฎหมายปราบปรามการกระทำนี้ แล้ว ก็อาจดำเนินการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. ให้ครอบคลุมถึงวิธีการหมุน เงินดังกล่าวนี้ต่อไปได้ ซึ่งในขณะนี้ทราบว่าง่า ดังกล่าวก็เป็นว่าง่าที่รอเข้าวาระการประชุมของ สภาผู้แทนราษฎรอยู่

(ลงชื่อ) อมร จันทสมบุรณ์

(นายอมร จันทสมบุรณ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๒๙